Kniha vzorů / Preis-Courant S. Reich & Co., „**186_**“, sbírka OVM Vsetín / Valašské Meziříčí Inv.Nr. 39/03
SG: der Preis-Courant ist wahrscheinlich **1865** entstanden: **1865 Gründung der Niederlage in Wien!**

Dipl.Ing. Siegmar Geiselberger **April 2009 / Mai 2003**

Lisované sklo sklárny S. Reich & Co., Krásno
Pressglas aus den Glaswerken von S. Reich & Co., Krásno

„Valašsko - Vlastivědná Revue“ 10 Květen 2003-1
Okresní vlastivědné muzeum ve Vsetíně

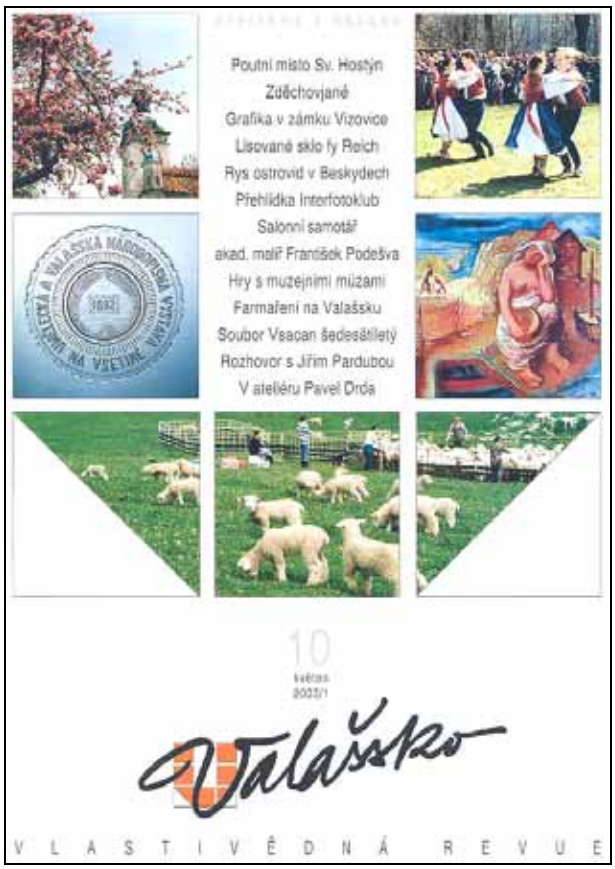

Už asi deset let sbírám lisované sklo. Zpočátku pouze proto, že lahodilo mému pohledu, dalším důvodem byla skutečnost, že jsem je mohl každodenně používat. První sklenice s pestře vymalovaným a pozlaceným hroznem pochází zcela jistě z Čech. Další sklenice z čirého skla je zdobena množstvím malých blýskavých čoček a také matovaným erbem, v němž je umístěna hlava „čerta“. Kolem obru-by této sklenice a na okrajích erbu jsou zbytky zlaté linky.

„Valašsko - Vlastivědná Revue“ 10 Květen 2003-1
Okresní vlastivědné muzeum ve Vsetíně, str. 14

Začal jsem pátrat po tom, kde byly tyto sklenice vyrobeny. První kroky vedly do Muzea skla v Pasově, SRN, které sice vlastní pouze malou sbírku lisovaného skla, ale sklenice s „čertem“ a mimo to i velký džbán se

stejnými čočkami, jaké byly i na výše zmi-ňované skleničce, jsou součástí této sbírky. (Tento motiv se nazývá „**1000 očí**“.) Vše ukazovalo na to, že sklenice pochází z Čech. Protože v Muzeu skla v Pasově sbírají pouze české sklo, tak jsem o tom zpočátku vůbec nepochyboval. Toto zjištění bylo také čás-tečně potvrzeno díky knize o lisovaném sklu od **Christiane Sellner: „Glas in der Vervielfältigung“ (1986)**, která se jako jedna z mála zabývá lisovaným sklem. Christiane Sellner však také upozorňovala na to, že tyto sklářské výrobky mohou pocházet z města St. Louis v Lotrinsku, které bylo od roku 1871 do roku 1918 součástí Německa. Jen o něco později jsem objevil v doktorandské práci Dr. **Manfreda Franka „Pressglas im östlichen Frankreich, im deutsch-französischen Grenzraum und im Rheingebiet“(1990)** informaci o prokazatelné výrobě lisovaného skla ve slavné sklářské huti **Saint Louis** v Lotrinsku v období kolem roku **1870**.

Kniha vzorů Cristalleries de St. Louis par Lemberg (1870), str. 326, soubor lisovaných pivních sklenic „satyr“, číslo 1542-1545, s perlami a dekorem satyrovy hlavy; Franke 1990, obr. 475, soubor lisovaných pivních sklenic

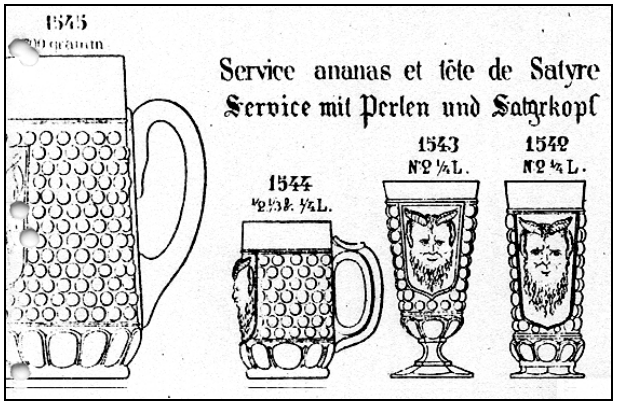

Časem se mi dostaly do rukou i další sklenice, které byly podobně sklenici s dekorem „čerta“, například sklenice s dekorem „krále“,“královny“, „hradní paní“ atd. Tyto sklenice se odlišovaly především svou masivností a barvou, protože byly zabarveny do běla, zatímco ostatní sklenice mají spíše zelenohnědý nádech. V knize vzorů sklárny St. Louis 1890 byly zaznamenány pouze sklenice s dekorem satyra (= čert), maskarona, zvířat (kozel, kocour), zatímco sklenice s dekorem krále atd. zde nebyly uvedeny. Bylo tedy pravděpodobné, že tyto sklenice s lehkým barevným nádechem byly skutečně vyrobeny v Cechách. Jedna sklenice, patřící známému sběrateli, byla vyrobena z **modrého skla** a byla zakoupena v **Cechách**. Nikdo ale bohužel neznal výrobce. Teprve v muzeu ve Valašském Meziříčí jsem při návštěvě depozitářů objevil sklenice, které odpovídaly sklenicím z mé sbírky. K svému překvapení jsem zjistil, že byly vyrobeny v krásenské sklářské huti Samuela Reicha & Co! Ale i zde chyběly konkrétní důkazy ve formě kreseb v knize vzorů.

Do té doby mi byla sklárna Samuela Reicha & Co. jen málo známá. Spřátelený sběratel z Vídně našel speciální Ceník č. 3, Lisovane sklo, s několika stranami z roku 1923. Zde byla také v tabulce č. 2 pivní flétna č. 4373 se vzorkem „1000 očí“. Abych se o tom dozvěděl více, vyhledal jsem **katalog výstavy lisovaného skla**, která se konala v roce **1972 v Gottwaldově** (dnes opět Zlín), organizovaná **Dr. Alenou Adlerovou a Dr. Dušanem Šindelářem**. V tomto katalogu bylo zobrazeno větší množství skla s označením „**Sklárny S. Reich, Morava, Karolinka**“ nebo také jen „Karolinka“ nebo „Čechy nebo Morava“.

Kniha vzorů Glas-Manufaktur MB S. Reich & Co. 1880
Tafel A, „Gepresstes Glas“ / Lisovane sklo
číslo 1701-1707, soubor lisovaných pivních sklenic „satyr“

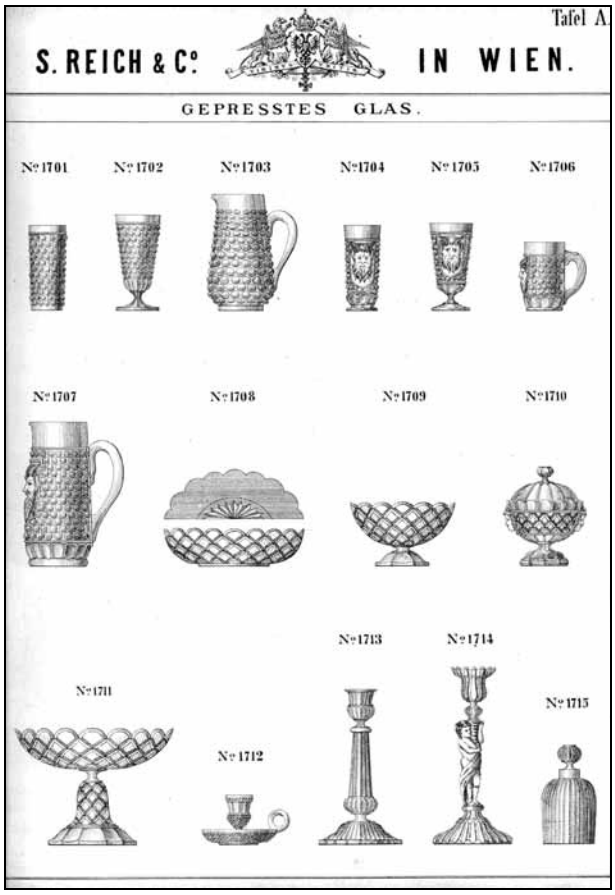

Katalog výstavy České lisované sklo, Gottwaldov / Zlín 1972
Dr. Alena Adlerová a Dr. Dušan Šindelář

→→

Pohár, hlava satyra v erbu, matováno, vzor „1000 očí“, zbytky pozlacení
sbírka Geiselberger, čiré sklo, v. 16,6 - 17,2 cm, průměr 8,5 cm
pravděpodobně Samuel Reich & Co., okolo roku 1880, bez značky; srv. Sellner 1986, katalogové č. 120, křišťál, sklenice s lehkým žlutým nádechem ve srovnání s kat. č. 119, také o něco horší kvalita skla a lisu, výška 17 cm, pravděpodobně nevyrobeno v St. Louis, okolo roku 1870, bez značky
Hornické a průmyslové muzeum Theuern

Pohár, „král Gambrinus“ v erbu, matováno,
sbirka Geiselberger a Billek, čire sklo bez zabarvení, výška 17 cm, průměr 7,8 cm
pravděpodobně S. Reich & Co., okolo roku 1880, bez značky

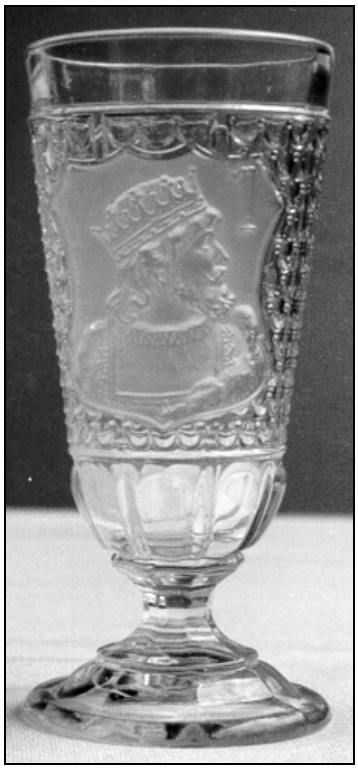

Pohár, „dívka s kloboukem“ v erbu, matováno, zbytky pozlacení
sbírka Geiselberger a Billek, čiré sklo se zřetelným hnědým nádechem, výška 16,8 cm, průměr 7,8 cm
pravděpodobně S. Reich & Co., okolo roku 1880, bez značky
viz Sellner 1986, kat. č. 123 pohár s jinochem, křišťál, výška 16,7 cm, St. Louis (?), 4. čtvrtina 19. století, bez značky
sbírka Reidel

Pohár, „dívka s čepcem“ v erbu, matováno, zbytky pozlacení
sbírka Geiselberger, čiré sklo s lehkým hnědým nádechem, výška 16,8 cm, průměr 7,8 cm
pravděpodobně S. Reich & Co., okolo roku 1880, bez značky
viz Sellner 1986, kat. č. 122, pohár s dívčí hlavou (šlechtična), křišťál, výška 16,7 cm, St. Louis (?), 4. čtvrtina 19. století, bez značky, sbírka Reidel

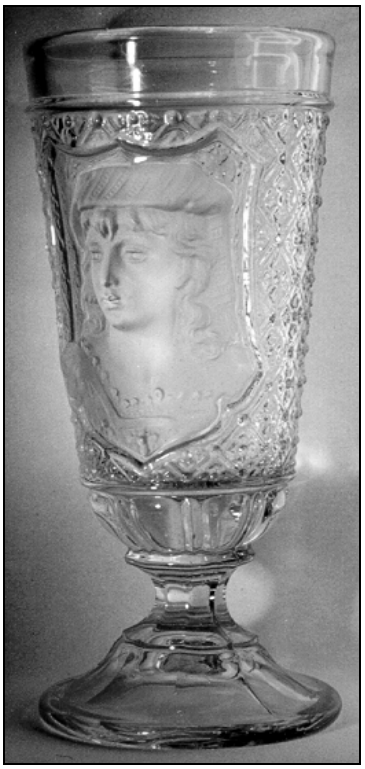

Velký džbán, „dívka s čepcem“ v erbu, matováno, sbírka Geiselberger, čiré sklo s lehkým hnědým nádechem, foukán do formy a dále již tradičně zpracován, ucho připojeno (přilepeno) za tepla, výška 30 cm, průměr 15,5 cm pravděpodobně S. Reich & Co., okolo roku 1880, bez značky srv. Adlerova 1972, kat. č. 98

Sklářské výrobky se značkou „rytíř“ a bez ní

Další hádanka: více sběratelů nacházelo v období okolo roku 1980 především v Berlíně čiré sklářské výrobky s velmi výrazným dekorem „**meandru a rozet**“. Meandry sesta-vají z řad dvou bodů. Mnohé z těchto sklářských výrobků měly vylisovanou značku „Ritter mit einer Keule“ (**rytíř s kyjem**). Tato značka byla vylisována do středu talíře na místě rosety. U některých talířů však tato značka chybí. Doposud byly nacházeny pouze bezbarvé sklářské výrobky s touto značkou, ne však modré. Teprve v roce 2000 mohla být tato hádanka, kdo používal značku „rytíř“, vyřešena. Byla to firma **Bratří Streitů z Berlína**!

Ještě jedna hádanka: dekor „**meandru a roset**“ byl užit také u talířů a pohárků, které byly buďto čiré nebo chrpově modré barvy a byly vyrobeny na počest **císaře Františka Josefa I.** a jeho syna, **arcivévody Rudolfa** okolo roku **1888** a **1898**. Tyto výrobky zcela jistě nebyly vyrobeny v Berlíně! Tyto sklářské výrobky musely být vyrobeny v Čechách nebo na Moravě. Teprve katalog, vydaný u příležitosti výstavy České lisované sklo, konečně přinesl spolehlivý důkaz o tom, že toto sklo pocházelo ze sklárny v Karolince nebo od firmy S. Reich. Tenkrát jsem ještě nevěděl, že tyto dva pro mě zcela rozdílné pojmy spolu souvisí.

Talíř na chléb s rozetami, nápis tečkovaným písmem: „Náš denní chléb dej nám dnes“, světlemodré sklo, výška 4,5 cm, průměr 23 cm, sbírka Geiselberger a Billek, pravděpodobně S. Reich & Co., okolo roku 1880, bez značky

K svému velkému překvapeníjsem v katalogu „České lisované sklo“ našel také mísu s dělenými stěnami zdobenou dekorem „meandru a rozet“, vyrobenou pravděpodobně ve sklárnach S. Reich, Morava, 1880-1890, kterou jsem již dříve znal z **knihy vzorů 1913 sklárny Hosena bratří Streitů v Berlíně**. Zde byla uvedena jako mísa s dekorem „Berlin“, č. 27.

Tato německá firma však koupila první vlastní sklářskou hut až roku **1906**. To znamená, že do roku 1906 pouze obchodovala ze sklem, vyro-beným v jiných sklárnách. Roku 1888 byl vůbec poprvé firmou bratří Streitů u obvodového soudu v Berlíně přihlášen dekor „derby“. Firma S. Reich, Berlin zaregistrovala poprvé roku 1879 osvětlovací sklo jako vzor u obvodového soudu v Berlíně. Z průzkumů dvou sběratelů vyplynulo, že podnikatel Streit měl své sídlo od roku 1879v Berlíně na Alexandrinenstraße 22 a pobočka firmy pod-nikatele Samuela Reicha & Co. byla od roku **1874** umístěna rovněž na Alexandrinenstraße 22. Je tedy možné, že **sklárna S. Reich & Co. mohla vyrábět lisované sklo pro obchod se sklem bratrů Streitů** až do té doby, než si firma bratří Streitů zakoupila vlastní sklárnu v Hoseně.

→→

Dóza na máslo s meandry a rozetami
sbírka Geiselberger, světlemodré sklo, výška 4 + 4,7 cm, šířka 15 cm
pravděpodobně S. Reich & Co., okolo roku 1880, bez značky
velmi podobná dóze na máslo „Berlin“, č. 3469, průměr 16 cm; Kniha vzorů Streit 1913, tabulka č. 2, dózy na máslo a na sýr, světle bílé, lisované

Hluboká miska na kompot, dělená do tří částí, zoubkovaný okraj, granulovaný meandr, rozety, průměr 33 cm
pravděpodobně S. Reich & Co., 1880-1890
viz Adlerová 1972, kat. č. 88, obr. 18, mísa na kompot hluboká, dělená do tří částí, zoubkovaný okraj, na plášti granulovaný meandr, ve dně a kolem obvodu rozetky, asi Reichovy sklárny, Morava, soukromé vlastnictví, Praha

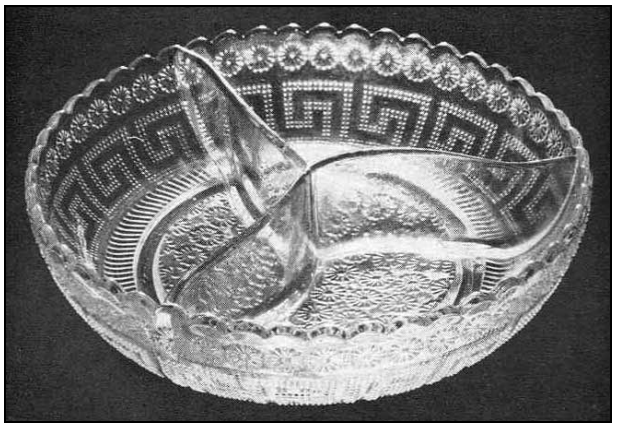

Mísa č. 27, „Berlin“, kulatá třídílná, průměr 210 mm, Kniha vzorů Bratří Streitů, Berlin / Hosena, 1913, tabulka č. 6, kompotové a salátové misky, čirá, lisovaná

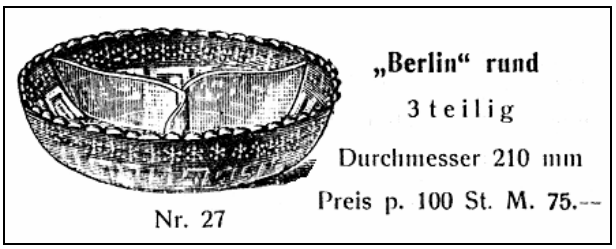

Císařské talíře s rozetami

Památeční talíř s rakouskou orlicí, okraj s oblouky a rozetami, nápis z granulovaných písmen: „KAISER JUBILAEUM 1848 - 1888“, vyrobeno k příležitosti 40. výročí vlády císaře Františka Josefa I., 1888
sbírka Geiselberger a Billek, modré sklo, průměr 14,5 - 12 cm
viz Sellner 1986, kat. č. 170, sbírka Lobmeyr, Vídeň;
viz Woisetschläger 1985, str. 34, obr. 107
viz Adlerova 1972, kat. č. 70, bez obrázku, průměr 15 cm
S. Reich, Morava, Karolinka, 1888
sbírka (?) Moravské sklárny, n.p. Karolinka

Detail okraje talíře

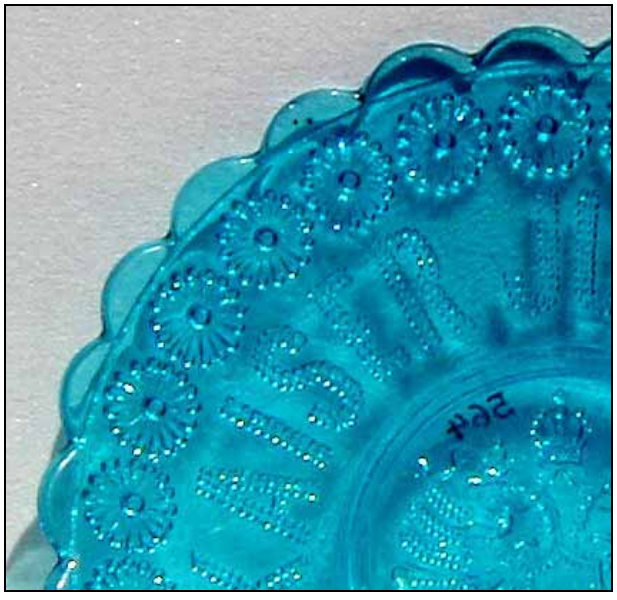

S pomocí jiných sběratelů se mi mezitím podařilo objevit celou řadu sklářských výrobků, které měly určitou podobnost se známými „císařskými“ talíři a podle Adlerové 1972, kat. č. 70 a kat. č. 72, obr. č. 17 byly pravděpodobně vyrobeny ve sklárnách S. Reicha. Není ještě jasné, ve které ze skláren S. Reicha bylo toto lisované sklo vyrobeno: v Krásně nebo v Karolince? Toto lisované sklo vyniká svou mimořádnou kvalitou. Při výrobě byla používána kvalitní sklovina a také především velmi pečlivě zhotovené formy.

Některé ze sklářských výrobků, které pravděpodobně také vznikly, nebyly dosud nalezeny: existují výrobky s obrázkem císaře Františka Josefa I., jeho syna arcivévody Rudolfa (sebevražda1889), následníka trůnu Františka Ferdinanda (zavražděn 1914), milované dcery Marie Valerie, ale **žádné s portrétem císařovny Alžběty**, (zavražděna1898).

Památeční talíř s portrétem arcivévody / korunního prince Rudolfa v uniformě (sebevražda 30. 1. 1889), nápis z granulovaných písmen: „NA PAMATKU KORUNNÍHO PRINCE RUDOLFA“, okraj s oblouky a rozetami, průměr 15 cm, Karolinka / Reichovy sklárny, Morava; viz Adlerova 1972, kat. č. 72, obr. 17, S. Reich, Morava, okolo 1889, sbírka OVM Vsetín, inv. č. 11/69

Dosud nebyl nalezen talíř nebo sklenice s motivem císaře, který by byl vyroben z jiného než modrého nebo čirého skla. České, německé a maďarské nápisy na velkém množství talířů a sklenic jsou téměř vždy složeny ze dvou řad bodů. Mnohé jsou také ozdobeny na okraji oblouky a rozetami.

Dalším zajímavým předmětem je miska na **cukr z modrého skla** s dekorem „**meandrů a rozet**“ a vyobrazením **královny Viktorie**. Tato miska mohla být vyrobena firmou S. Reich nebo také firmou George Davidson & Co., Teams Glass Works, Gateshead-on-Tyne. Také v této anglické sklárně totiž byla vyráběna série s tímto vzorem, který byl v Anglii nazýván „Greek Key and Daisy“, není však známo, že by tato sklárna používala modrou sklovinu. Výrobky z čirého skla s tímto vzorem mají vlisovanou značku lvů, která je znakem firem George Davidson & Co a také Greener & Co. [Conway 2001, str. 93 a 107]. Dle katalogu Corning Museum of Glass z roku 1981 byly podobné výrobky vyrobeny ve sklárně Davidson v Anglii, a také ve sklárnách v Dánsku a v Čechách. [Spillman 1981, obr. 1410 a 1411; Larsen a kol., Dansk Glas, 1974, obr 418: Glasvaerk Kastrup 1895, Assietter č. 787]

Památeční talíř s portrétem arcivévody / korunního prince Rudolfa v uniformě (sebevražda 30. 1. 1889), nápis z granulovaných písmen:
„ANDENKEN AN KRONPRINZ RUDOLF“
okraj s oblouky a rozetami,
čiré sklo, průměr 15 cm
viz Sellner 1995, S. 140, Abb. 183
sbírka Glasmuseum Passau
viz Adlerova 1972, kat. č. 72, obr. 17, S. Reich, Morava, okolo 1889, sbírka OVM Vsetín, inv. č. 11/69

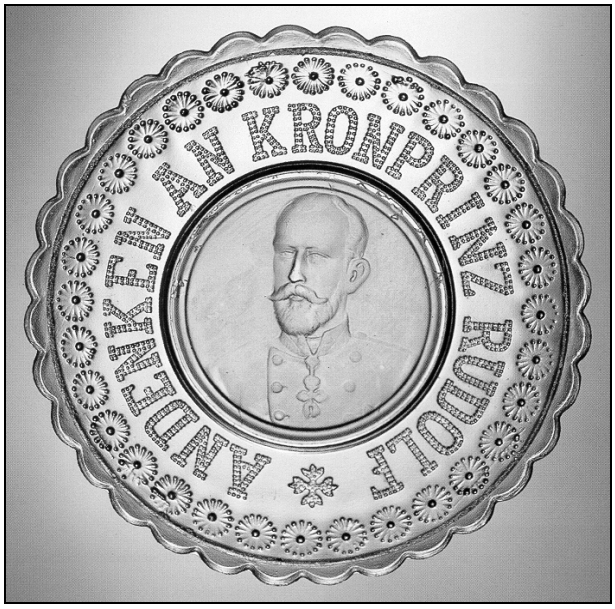

Detail okraje talíře

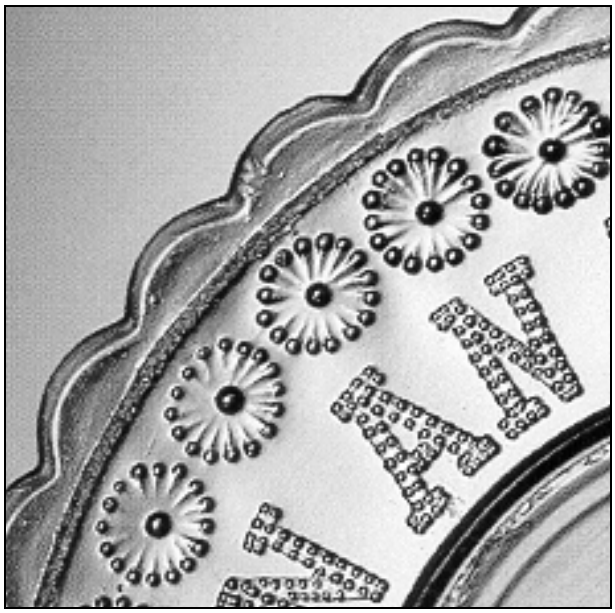

Nakonec jsem se rozhodl navštívit muzea, která byla uvedena v katalogu k výstavě Ceské lisované sklo. Chtěl jsem zjistit, jestli se skutečně jedná o stejné sklenice, které byly i v mé sbírce. Díky přátelské pomoci pana inženýra **Dr. Jana V. Sajvery** z

Valašského Meziříčí (Krásna), který pracoval mnoho let ve sklárnách Osvětlovací sklo, Krásno, mi bylo umožněno navštívit **muzeum ve Valašském Meziříčí**, a to nejen jeho stálé expozice, ale také depozitáře, ve kterých je uloženo velké množství lisovaného skla. Otevřela se mi jedi-nečná možnost srovnání. Objevil jsem zde korbel s motivem čerta, krále atd., ale také talíře a poháry s motivem císaře a s dekorem „meandry a rozety“ - všechny byly vyrobeny firmou Samuel Reich & Co.! Byly zde také všechny sbírkové předměty, které byly zobrazeny v katalogu „Ceské lisované sklo“!

Cukřenka s portrétem královny Viktorie (nar. 1819, vládla 1837-1901), rozety s 18 body a meandry ze řad dvou bodů
modré sklo, výška ??? cm, průměr ??? cm
viz Measell 2001, str. 28, výrobce neznámý, okolo roku 1900 (?)

„Zlatý poklad“ v muzeu ve Valašském Meziříčí

K mému velkému překvapení mi zde kurátorka sbírek **Mgr. Kamila Králová** [dnes **Valoušková**] ukázala také mnoho knih vzorů firmy S. Reich & Co. - pro sběratele opravdový poklad!

Sběratelé lisovaného skla mají totiž jeden velký problém: existuje jen malé množství informací o těchto laciných lisovaných sklářských výrobcích. Velmi často byly tyto dokumenty, důležité pro dnešní sběratelskou činnost, zničeny. Jedná se především o nejrůznější ceníky a knihy vzorů. Jako příklad můžeme uvést vychodofrancouzské sklářské hutě Vallérysthal a Portieux, obě se dostaly do potíží a byly zrušeny.

Památeční talíř s portrétem arcivévody / korunního prince Rudolfa v uniformě (sebevražda 30. 1. 1889), nápis z granulovaných písmen:
„TRONOROKOS EMLEKERE RUDOLF“
okraj s oblouky a rozetami,
sbírka Stopfer, čiré sklo, průměr 12,7 cm, podobizna není matovaná
pravděpodobně S. Reich & Co., okolo roku 1889, bez značky
srv. památeční talíř „ÉLJEN A HAZA“

Památeční talíř se znakem Uher, vavřínové větvičky a koruna, větvičky jsou granulované, okraj s oblouky a rozetami,
granulovany nápis „ÉLJEN A HAZA (Ať žije vlast)
sbírka Stopfer, čiré sklo, průměr 12,6 cm, dno není matováno
pravděpodobně S. Reich & Co., okolo roku 1890, bez značky

Z knih vzorů slavného obchodu se sklem Launay, Hautin & Cie., Paříž, který prodával kolem roku 1850 lisované sklo skláren z Bac-caratu a St. Louis, se do dnešních dob dochovalo pouze deset dílů. Doposud byly nalezeny pouze dvě knihy vzorů sklárny Meisenthal z Lotrinska a čtyři knihy vzorů sklárny Fenne ze Sársku!

Kolem roku 1990 byly zrušeny některé velké sklárny ve východním Německu, došlo tedy i k zničení celé řady důležitých dokumentů.

Památeční pohár se znakem Uher, vavřínové větvičky a koruna, rozety, zadní strana, granulovaný nápis
„ALDAS A MAGYARNAK“ (Požehnání Uhrám)
sbírka Stopfer, čiré sklo, výška 10,7 cm
pravděpodobně S. Reich & Co., okolo roku 1890, bez značky

Je velmi obtížné najít dnes na internetu jednotlivé knihy vzorů. Dosud je možno nalézt pouze dva katalogy českých skláren Inwald a Rindskopf. Ze severočeské sklárny Josef Riedel nebyla doposud nalezena ani jedna kniha vzorů. Pokud jsou objeveny a uchovány alespoň nějaké, ne-li všechny knihy vzorů tak, jako to je v případě sklárny S. Reicha ve Valašském Meziříčí, můžeme mluvit o opravdové senzaci!

Dalším problémem je, že byly ztraceny značky, které v Německu od roku 1876 musely být přidělovány při registraci jednotlivých vzorů. Pouze z popisu jednotlivých sklenic nenijasné, kterou sklenici máme na mysli. Jen někteří podnikatelé z Čech a Rakouska, jako např. S. Reich & Co., přihlásili své vzory i v Německu. Většina to však neudělala. Také v Rakousku si mohli jednotliví podnikatelé nechat zaregistrovat své obchodní vzory, především za účelem jejich ochrany. Pro svou nepřesnost jsou však tyto zápisy pro dnešní sběratelskou praxi nepoužitelné.

Památeční talíř arcivévoda / korunní princ Rudolf v uniformě, bez nápisu, okraj bez oblouků, granulování, rozety
sbírka Stopfer, průměr 12,7 cm, podobizna není matovaná
pravděpodobně S. Reich & Co., okolo roku 1889, bez značky

Památeční pohár arcivévoda / korunní princ Rudolf v uniformě, granulovaný nápis „KRONPRINZ RUDOLF“
sbírka Stopfer a Geiselberger, modré sklo, výška 7,7 cm, průměr 6,1 cm
pravděpodobně S. Reich & Co., okolo roku 1889, bez značky

Mnoho uznávaných vědců, kteří se zabývali historií sklářské výroby, např. **Gustav E. Pazaurek**, lisovaným sklem, které bylo od poloviny 19. století vyráběno v Belgii, Německu, Anglii, Francii a Rakousku - Uhersku, opovrhovalo. Dle jejich názoru byly tyto sklářské výrobky „**laciné a špatné**“, navíc konkurovaly českým

sklářům, kteří vyráběli kvalitnější, ale zároveň dražší broušené sklo. Tento konkurenční tlak vedl také k rušení mnohých skláren, a tím i k zvyšování nezaměstnanosti.

Památeční pohár, granulovaný nápis „SZT. ISTVÁN KIRÁLY“ a „MAGYAROK TÜNDÖKLŐ CSILLAGA“
sbírka Stopfer, čiré sklo, výška 7,7 cm, průměr 6,2 cm
eingeätzte Marken „R in Oval“ a „REICH in Rechteck“
pravděpodobně S. Reich & Co., okolo roku 1887, bez značky

Památeční talíř, granulovaný nápis „SZT. ISTVÁN KIRÁLY“ a „MAGYAROK TÜNDÖKLŐ CSILLAGA“
okraj s oblouky
sbírka Geiselberger, čiré sklo, průměr 13,2 cm
pravděpodobně S. Reich & Co., okolo roku 1887, bez značky

Přitom tito vědci přehlédli, že technologie lisování byla vlastně počátkem industrializace sklářské výroby. Industrializace sklářské výroby samozřejmě zlikvidovala spoustu zkušených sklářských mistrů. Tento negativní jev industrializace se ale podobně promítl i do jiných odvětví, které prošly procesem industrializace. Sklářská výroba se však do té doby koncentrovala v manufakturách, které byly v období industrializace, jako způsob jakékoliv výroby, značně zastaralé a neschopné konkurence.

Památeční pohár s rakouskou orlicí se znakem rakousko-uherské monarchie a korunou, rozety, přední strana, granulovany nápis „KAISER - JUBILÄUM 1848 - 1898“
sbírka Stopfer, čiré sklo, výška 7,5 cm
pravděpodobně S. Reich & Co., bez značky, 1888 nebo 1898

Tito vědci také přehlédli, že pokrok nezpůsobil pouze likvidaci mnoha tradičních sklářských hutí, ale také vznik nových technologií, které umožnily levnější produkci, takže si stále více lidí mohlo koupit sklářské výrobky, které byly do té doby dostupné pouze bohatším vrstvám. Lisované sklo bylo považováno za „**sklo chudých**“, jak napsala **Dr. Adlerová roku 1974**. Stále rostoucí odbyt sklářských výrobků nemohl být brzděn vzpomínáním na staré časy! Firmy, jako například ty, které založila a provozovala rodina Reichů

na severní Moravě, navíc zaměstnávaly množství lidí v tomto kraji.

Problematikou industrializace sklářského průmyslu se v České republice zabývalo od roku 1972 jen několik málo vědců.

Památeční talíř s rakouskou orlicí, okraj s oblouky a rozetami, nápis 7 granulovaných písmen:
„JUBILAEUM CÍSAŘE PANA 1848 - 1888“
Sellner 1986, kat. č. 169, lisované čiré sklo, průměr 12 cm
výrobce neznámý, Rakousko-Čechy
sbírka Lobmeyr, Vídeň

Památeční talíř císař František Josef I., granulovaný nápis „KAISER JUBILAEUM 1848 - 1898“
sbírka Billek, čiré sklo, průměr 13 cm, dno matované,
pravděpodobně S. Reich & Co., 1898, bez značky

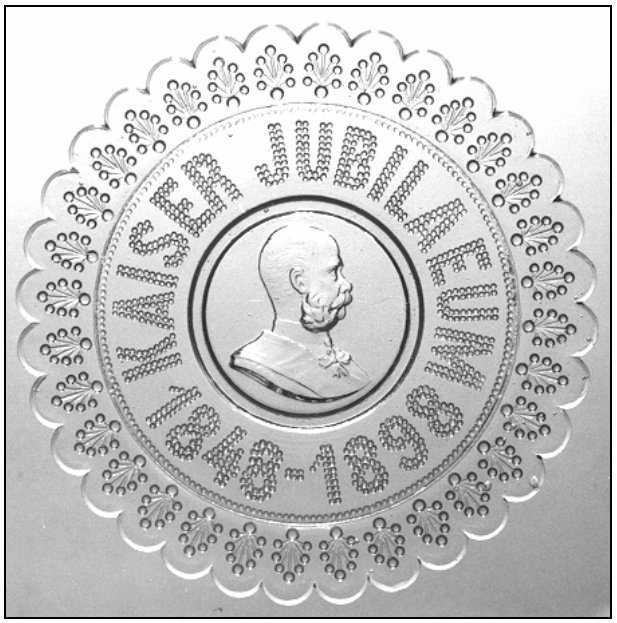

Je to politováníhodné, protože právě od období biedermeieru bylo vynalezeno několik výrazných zlepšení. Jde především o nádherné barvy, např. **Friedrich Egermann** a **hrabě Georg von Buquoy**. **Adolf Meyr** ve Vimperku vyrobil už roku 1840 první výrobek z lisovaného skla. Kolem roku 1880 zde byly vystavěny důležité sklárny a také obchody s lisovaným sklem, např. **Josef Riedel, Heinrich Hoffmann a Henry G. Schlevogt** v Jablonci nad Nisou, **Josef Inwald** v Teplicích v Čechách, **Carl Stölzle** v Jiříkově Údolí u Nových Hradů, **Josef Schreiber** v Rapotíně u Šumperka a **Samuel Reich** v Krásně nad Bečvou. O historii a výrobcích těchto skláren, z nichž mnohé vyráběly dále i po druhé světové válce, je dodnes známo velmi málo. **Skláři, jejich pomocníci, inženýři a samotní majitelé těchto firem**, kteří pracovali v těchto podnicích před rokem 1945, již většinou zemřeli a své zkušenosti a vzpomínky si s sebou vzali do hrobu. Nebyly nalezeny téměř žádné dokumenty a sklo, a tak hrozí, že důležitá část historie českého a moravského sklářství bude navždy ztracena.

Památeční talíř císař František Josef I. a podobizna z mládí, letopočty „1848, 1898“ v erbu, granulovaný nápis:
„CÍSAŘSKÉ JUBILEUM“
sbírka Becker, čiré sklo, průměr 13,2 cm
pravděpodobně S. Reich & Co., 1898, bez značky

Myslím si tedy, že nastal čas na zpracování historie sklářského průmyslu, ve které se proces industrializace projevil při výrobě tabulového skla, osvětlovacího skla, skla pro užití ve šperkařství, užitkového skla, medicínského skla atd. Od roku 1998 a především pak od svého odchodu do důchodu jsem se zaměřil na získání maximálního množství informací o lisovaném skle - od časů Mezopotámie a Egypta až do konce druhé světové války. Tyto informace nyní také dávám k dispozici jiným sběratelům a odborníkům. Výsledky mé práce jsou dokumentovány na internetu na adrese **www.pressglas-korrespondenz.de**

Budu se velmi těšit na všechny kontakty se sběrateli, vědci nebo pracovníky skláren, s jejichž pomocí bych chtěl dále zkoumat tuto velmi zanedbávanou oblast historie.

Chtěl bych přispět k tomu, aby došlo ke spolupráci mezi českými, německými, moravskými, rakouskými, slovenskými a maďarskými odborníky. Byl bych rád, kdyby došlo k výměně všech nashromážděných

dokumentů, které jsou ještě dnes k dispozici, aby mohla být výroba lisovaného skla co nejlépe zdokumentována.

Památeční talíř císař František Josef I. a pravděpodobné arcivévoda a korunní princ František Ferdinand, nápis „ANDENKEN a. d. 50-jähr. KAISER-JUBILAEUM“ a „1848, 1898“ (Korunní princ František Ferdinand se stal roku 1898 ve svých 35 letech oficiálním následníkem trůnu)
sbírka Stopfer, čiré sklo, průměr 14,7 cm
pravděpodobně S. Reich & Co., 1898, bez značky

Památeční talíř císař František Josef I., hladký nápis „REGIERUNGS-JUBILAEUM 1848-1898“
sbírka Stopfer, čiré sklo, průměr 12,1 cm
pravděpodobně S. Reich & Co., 1898, bez značky

Památeční talíř císař František Josef I. a podobizna z mládí, letopočty „1848, 1898“ (Mladý muž v pozadí je osmnáctiletý císař František Josef I. v počátcích své vlády v roce 1848.)
sbírka Billek, čiré sklo, průměr 13,5 cm, obličeje nejsou matované
pravděpodobně S. Reich & Co., 1898, bez značky

Památeční talíř císař Josef II. (vládl 1765-1790), granulovaný nápis „KAISER JOSEF II.“ (vyrobeno pravděpodobně roku 1880 ke 100. výročí začátku vlády Josefa II., který se stal po smrti své matky Marie Terezie roku 1780 panovníkem rakousko-uherské monarchie. Josef II. byl německým císařem od roku 1765-1790.)
sbírka Billek, čiré a modré sklo, průměr 13,3 cm, dno matované
pravděpodobně S. Reich & Co., 1880, bez značky

Památeční talíř císařovna Marie Terezie (vládla 1740-1780), granulovaný nápis „MARIA THERESIA“ (vyrobeno pravděpodobně roku1880 ke 100. výročí úmrtí nebo na památku výročí čtyřicetiletého panování 1740-1780)
sbírka Billek, čiré sklo, průměr 13,2 cm, dno matované
pravděpodobně S. Reich & Co., 1880, bez značky

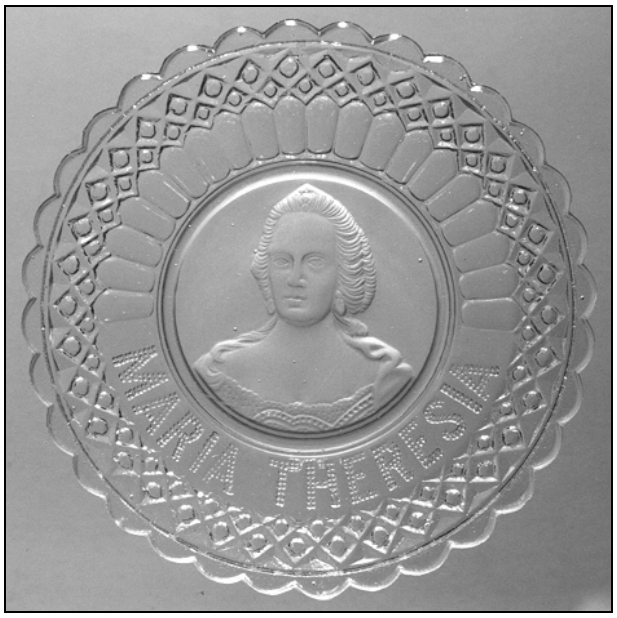

Památeční pohár císařovna Marie Terezie, na zadní straně granulovaný nápis „MARIA THERESIA“
sbírka Stopfer, čiré sklo, výška 7,7 cm, průměr 6,2 cm, obličej není matovaný
pravděpodobně S. Reich & Co., 1880, bez značky

Památeční pohár císař Josef II.
granulovaný nápis „KAISER JOSEF II.“
sbírka Billek a Geiselberger, modré sklo, v. 7,9 cm, pr. 6,1 cm
viz Sellner 1986, kat. č. 175
pravděpodobně S. Reich & Co., 1880, bez značky

Památeční talíř s rozetami a válečky
hladký nápis „MÁRIA VALÉRIA 1890 jul. 31 EMLEK“
(Marie Matylda Valerie Amalie, nazývaná Marie Valerie - maď. Mária Valéria - rakouská arcivévodkyně, narozena 22. 4. 1868, zemřela 6. 9. 1924, 1890 svatba)
sbírka Stopfer, čiré sklo, průměr 13 cm, dno není matované
pravděpodobně S. Reich & Co., 1890, bez značky
viz kniha vzorů S. Reich & Co. 1907, Tafel 26, Nr. 2220, dezertní talíř

Kniha vzorů lisovane sklo S. Reich & Co. 1907, Tafel 26, Nr. 2220, dezertní talíř, průměr 13 cm a 15 cm

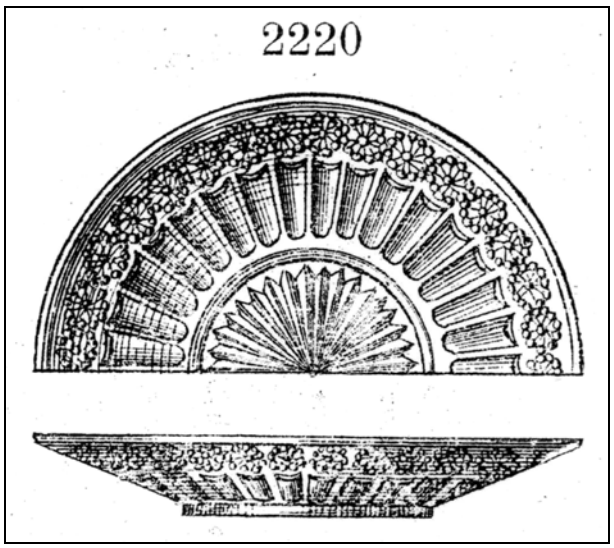

Památeční talíř císař František Josef I. a císař Vilém II., letopočet „1914“, 3 koruny symbolizující Rakousko, Uhersko, Německo, 2 orli, erb, vyroben k začátku války 1914
sbírka Billek, čiré sklo, průměr 13,3 cm, dno není matované
pravděpodobně S. Reich & Co., 1914, bez značky
viz Sellner 1986, kat. č. 166, průměr 14,8 cm, dno matované

Památeční talíř císař František Josef L a císař Vilém II., nápis „Wir wollen sein ein einig Volk von Brüdern / in keiner Not uns trennen und Gefahr“ a „1914, 1813“ v železném kříži. Vyroben k začátku války 1914 a na památku bitvy národů u Lipska 1813, na společnou porážku Napoleona
sbírka Billek, čiré sklo, průměr 25,2 cm, dno matované
asi S. Reich & Co., 1914, bez značky
srv. Franke 1990, obr. 960

Talíře s různými motivy

V Hamburku jsem narazil na jeden čirý talíř s obrázkem svatého Jana Nepomuckého a také v Corning Museum of Glass v New Yorku je ke zhlédnutí modrý talíř s vylisovaným matovaným obrázkem svatého Jana Nepomuckého [Spillman 1981, obr. 1527], **neexistuje však talíř nebo pohár s obrázkem Jana Husa!** Stejně tak **neexistuje sklo s obrázkem Jana Ámose Komenského (Comenius)**, zatímco je pohár s

obrázkem Františka Palackého „PAMÁTKA STOLETÝCH NAROZENIN PALACKÉHO“.

Památeční talíř Sv. Jan Nepomucký, granulovaný nápis: „SVATY JAN NEPOMUCKY“ (vyrobeno pravděpodobně roku 1883 nebo 1893 k 500. výročí úmrtí)
sbírka Billek, čiré sklo, průměr 13,3 cm, dno matované
pravděpodobně S. Reich & Co., 1883 nebo 1893
srv. Spillman 1981, č. 1527, „Plate, Bohemia asi 1880-1890, průměr 13,5 cm, modré sklo s nápisem „SVATY JAN NEPOMUCKY“ ... „

Památeční talíř, plochý, zoubkovaný okraj
nápis z granulovaných písmen
„PAMÁTKA STOLETÝCH NAROZENIN PALACKÉHO 1798 - 1898“
čiré sklo, průměr ??? cm
sbírka muzeum Velké Karlovice
Mariánská huť 1873 - 1930
Upomínkové a dárkové lisované sklo

Památeční pohár František Palacký, granulovaný nápis „PAMÁTKA STOLETÝCH NAROZENIN PALACKÉHO“
sbírka Geiselberger, čiré sklo, výška 8 cm, průměr 6,2 cm
pravděpodobně S. Reich & Co., 1898, bez značky

→→

Talíř s rozetami, perlami a liliemi
(stejný dekor je použit u památečního talíře arcivévody Rudolfa)
sbírka Stopfer a Geiselberger, průměr 12,8 cm, dno není matované
pravděpodobně S. Reich & Co., kolem 1890, bez značky

Památeční talíř Madona s rozpuštěnými vlasy
okraj s oblouky a rozetami, granulovaný nápis „AVE MARIA“
sbírka Stopfer, čiré sklo, průměr 12,5 cm, dno není matované
pravděpodobně S. Reich & Co., kolem 1890, bez značky

Talíř hlava anděla, okraj s oblouky a dubovými listy
sbírka Stopfer, čiré sklo, průměr 16 cm, dno není matované
pravděpodobně S. Reich & Co., kolem 1890, bez značky

Talíř volavka v rákosí, okraj s oblouky a rozetami
sbírka Billek, čiré sklo, průměr 12,6 cm, dno není matované
pravděpodobně S. Reich & Co., kolem 1890, bez značky

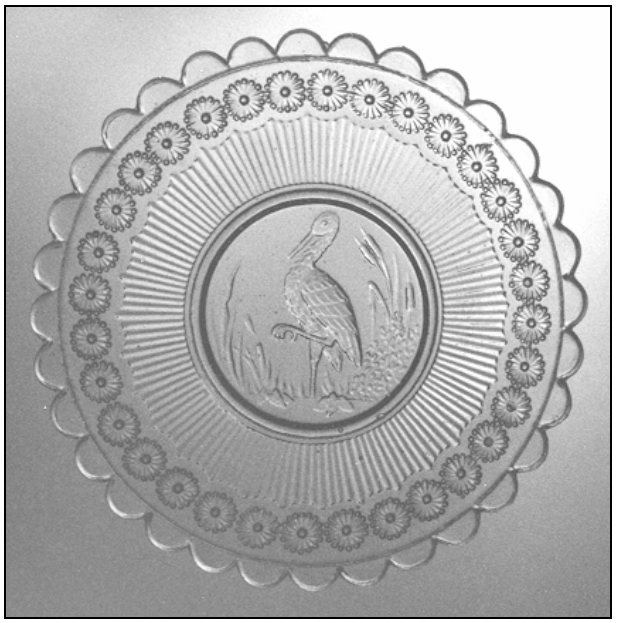

→→

Památeční talíř s labutí a lyrou, rozetami a válečky
nápisem
„IV. DEUTSCHES SÄNGERBUNDESFEST WIEN 1890“
sbírka Becker, modré sklo, průměr 13,2 cm, dno matované
pravděpodobně S. Reich & Co., 1890, bez značky

Památeční pohár s labutí a lyrou
jednoduše granulovany nápis
„IV. DEUTSCHES SÄNGERBUNDESFEST - WIEN 1890“
sbírka Billek, čiré sklo, výška 8,1 cm, průměr 6,1 cm
pravděpodobně S. Reich & Co., 1890, bez značky

→→

Památeční pohár a talíř s gránulovaným nápisem
„ZEMSKÁ JUBILEJNI VÝSTAVA V R. 1891 V PRAZE“
výstavní pavilon, 1791-1891, výška 8 cm, průměr 13 cm; viz Adlerova 1972, kat. č. 75, obr. 16.
„Pravděpodobně sklárna Inwald, Praha-Zlichov, 1891“, sbírka UPM Praha, inv. č. 21.794 ab

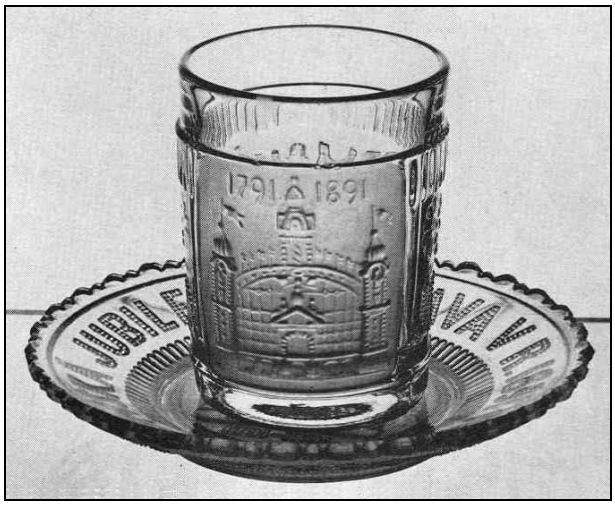

Památeční talíř s granulovanym nápisem
„ZEMSKÁ JUBILEJNÍ VÝSTAVA V R. 1891 V PRAZE“
s vyobrazením výstavního pavilonu a nápisem „1791-1891“, zoubkovaný okraj
sbírka Stopfer, čiré sklo, průměr 12,7 cm, dno matované
viz Sellner 1995, str. 140, obr. 184, sbírka Muzea skla v Pasově, pravděpodobně S. Reich &Co., 1891, bez značky
viz Adlerova 1972, kat. č. 75, obr. č. 16
„Pravděpodobně sklárna Inwald, Praha - Zlíchov, 1891“

Talíř, plochý, zoubkovaný okraj, nápis z granulovaných písmen
„UMĚLECKA A VALAŠSKÁ NÁRODOPISNÁ VÝSTAVA NA VSETÍNĚ - 1892“, lipové listy, průměr 15 cm
viz Adlerova 1972, kat. č. 73, bez obrázku
sbírky OVM Vsetín, př. č. 11/69 a muzeum Valašské Meziříčí (zde vystaven), S. Reich & Co., 1892, Morava, Karolinka

(Autor tohoto příspěvku pracoval před odchodem do důchodu jako architekt ve státním stavebním úřadě při univerzitě v Mnichově.)

Literatura

Adlerová, Alena, a Šindelář, Dušan, České lisované sklo [Tschechisches Pressglas], Oblastní galerie výtvarného umění v Gottwaldově, Gottwaldov 1972

Conway, Margaret & Kevin, Household Glassware in Australia, A Visual Reference & Price Guide, Jamestown, Australia, 2001

Franke, Manfred, Pressglas im östlichen Frankreich, im deutsch-französischen Grenzraum und im Rheingebiet, Dissertation TU Berlín, masch. geschr., Berlin 1990

Larsen, Alfred, Riismiller, Peter, u. Schlüter, Mogens, Dansk Glas 1825- 1925, Ny & Nordisk Forlag A. Busck, Kopenhagen 1974/1979

Measell, James S., Please, don't pass the Sugar Basin!, Glass Collector's Digest XIV-5, 2001, S. 26 ff.

Sellner, Christiane, Glas in der Vervielfältigung, Ausstellungs-Katalog, Bergbau- und Industriemuseum Ostbayern, Amberg-Theuern 1986

Sellner, Christiane, Gepresstes Glas in: Höltl, Das Böhmische Glas 1700-1950, Band 3, S. 137 ff., Passau / Tittling 1995

Spillman, Jane Shadel, American and European Pressed Glass in the Corning Museum of Glass, Bestands-Katalog, Corning / New York 1981

→→

Siehe unter anderem auch:

Zur Geschichte von Valašské Meziříčí und Krásno sowie der Glaswerke S. Reich siehe:

PK 2002-4 SG, Die Glaswerke S. Reich & Co. in Mähren
PK 2003-2 Podzemná, Die Glassammlung des Museums in Valašské Meziříčí [Sbírka skla]
PK 2003-2 Mikulaštík u. Sztefek, Zur Geschichte der Glaswerke S. Reich & Co. in Nordostmähren
PK 2003-2 Mikulaštík u. Sztefek, Geschichte der Stadt Valašské Meziříčí bis 1945, Vsetín 1990
PK 2003-2 SG, Die Glaswerke S. Reich & Co. in Mähren (Neufassung)
PK 2003-2 SG, Zeittafel Glaswerke S. Reich & Co., Mähren
PK 2003-2 SG, Musterbücher S. Reich & Co. in Okresního vlastivědného muzea Vsetín und Valašské Meziříčí, Nordostmähren
PK 2003-4 SG, Stopfer, Sajvera, S. Reich & Co., Krásno - Wien / ČMS, Dokumente im Zemský Archivy Opava
PK 2003-4 SG, Daten zur Ergänzung der Geschichte S. Reich & Co., Krásno - Wien Zeittafel Glashüttenwerke vormals J. Schreiber & Neffen, Wien (erg. 09-2003)
PK 2004-1 Valoušková, Neue Dokumente Firma S. Reich & Co., Krásno im Museum Valašské Meziříčí
PK 2004-1 Anhang 20, Reich, Die Hohl- und Tafelglas-Industrie Oesterreichs, Wien 1898
PK 2004-3 Valoušková, Neue Informationen zu den Glaswerken S. Reich & Co. / ČMS, Krásno, im Museum Valašské Meziříčí und Ergänzungen zu PK 2004-2

PK 2008-4 Dobeš, Zur Geschichte der Firma Samuel Reich a spol. 1813 - 1934 Die Glashütte von Isaak Reich in Staré Hutě, Herrschaft Buchlovice / Buchlov ... Auszüge aus František Dobeš, Krásno 1962, Chronik der Glasfabrik Krásno (Kronika Krásenských skláren)
PK 2008-4 SG, Die Gründung der Firma S. Reich a spol. 1813 - 1934 Glashütte von Isaak Reich in Stará huť, Herschaft Buchlovice / Buchlov ...
PK 2008-4 SG, Glasmanufakturen und -fabriken der Firma S. Reich a spol.
PK 2008-4 SG, Die Familie Reich als Glasunternehmer - Stammbaum
PK 2008-4 SG, Aufbau der Glasfabrik Krásno 1854/1855
PK 2008-4 SG, Das „Walachische Königreich“ - „Valašské Království“
PK 2008-4 Dobeš, Chronik der Glasfabrik Krásno (Kronika Krásenských skláren) Vorbemerkung, Danksagung und Widmung (Auszug)
PK 2008-4 Dobeš, Chronik der Glasfabrik Krásno (Kronika Krásenských skláren) Tableau Hüttenbeamte 1908 (Auszug)
PK 2008-4 Valoušková, Kronika krásenských skláren [Chronik der Glasfabrik Krásno] Inhalt
PK 2008-4 SG, Anmerkungen zum Abdruck der Chronik der Glasfabrik Krásno (Kronika Krásenských skláren), František Dobeš und andere, Krásno 1962
PK 2008-4 SG, Materialien zur Geschichte jüdischer Unternehmer in Österreich-Ungarn Auszüge aus Lind, Geschichte der Juden in Österreich, Wien 2006 Barbara Staudinger, Die Zeit der Landjuden ... 1496-1670/71, Wien 2006 Sandgruber, Österreich. Wirtschaftsgeschichte von Mittelalter bis Gegenwart, Wien 1995
PK 2008-4 Honey, Das Schicksal der Juden in Valašské Meziříčí 1939-1945 und ihr Gedächtnis
PK 2008-4 SG, Medaille Kaiser Franz Joseph I. zur Weltausstellung Wien 1873 im Vergleich zum Portrait auf dem Zuckerkoffer No. 2183 von S. Reich & Co. 1873 / 1907

PK 2009-2 SG, Press-geblasene Vase (mit Blüten) von S. Reich & Co., Wien und Berlin, Saison 1914